

Preek Job 39:34 – 40:28 (In NBV Job 40)

Broeders, zusters,

Het Bijbelboek Job is een fascinerend boek, maar ook een mysterieus boek. Wie het leest wordt geconfronteerd met vragen. Hoe kan het dat een rechtvaardig en vroom man als Job het zo ongelooflijk voor de kiezen krijgt in zijn leven? En nog ingewikkelder misschien, hoe kan het dat Job slachtoffer is van een soort afspraak tussen God en de duivel? En hoe kan het dat de satan toegang heeft tot een soort hemelse vergadering? Zou het echt zo gebeurd zijn, dat iemand alles in één klap verliest? En zouden die vrienden, die zulke prachtige poëtische taal hebben gesproken, werkelijk zulke poëtische woorden hebben gesproken tegen hun vriend Job, terwijl hij volledig in de kreukels ligt vanwege de ellende die hem heeft getroffen? Of zou misschien iemand anders, de gebeurtenissen in een poëtisch geschrift hebben weergegeven? Vragen te over, en misschien is dat wel juist de bedoeling. Want het boek Job behandelt in feite de moeilijkste levensvraag die mensen bezig houdt: waarom is er zo onnoemelijk veel lijden in de wereld? Een vraag die gelovigen en niet gelovigen kan bezig houden. Het is bekend dat de overleden PVDA politicus Joop de Uyl, die een christelijke opvoeding kreeg, heeft gezegd dat hij na Auschwitz niet meer in God kan geloven. De confrontatie met zoveel lijden kon hij niet rijmen met een liefhebbende God. Anderzijds is bekend dat de schrijver Floris Bakels als niet-gelovige het concentratiekamp inging, maar er als christen uitkwam. De confrontatie met zoveel slechts en zoveel leed deed hem vluchten in de armen van de eeuwige God, de enige plek in het universum waar het nog veilig is.

In het 1^e hoofdstuk van Job valt te lezen wat er in onze zichtbare wereld gebeurt. Job z'n kudde runderen wordt weg geroofd, z'n kudde geiten wordt door de bliksem getroffen, z'n kudde kamelen wordt weg geroofd en Job verliest z'n zeven zonen en drie dochters doordat het huis waarin zij verblijven door een storm is verwoest. Tenslotte wordt Jobs gezondheid aangetast. Hij zit van top tot teen onder de zweren en krabt z'n zweren kapot met een potscherf. We lezen dat Jobs vrouw afhaakt: vervloek God toch en sterf..... Maar Job blijft aan God vasthouden, al klaagt hij steen en been.....maar wees eerlijk, daar heeft hij alle reden toe. Dat wordt ook niet verboden trouwens in de Bijbel. Klagen mag. Oproepen tot passief berusten is zeker onbijbels en eerder onmenselijk. Niks stil maar wacht maar.....klaag maar. We mogen klagen. Dat gebeurt in de Bijbel volop. Ook in de

Psalmen. Psalm 13 zou zo door Job geschreven kunnen zijn: *Hoelang HERE? Zult U mij voortdurend vergeten? Hoelang zult U uw aangezicht voor mij verbergen?*

Job zit in zak en as. En dan verschijnen Jobs vrienden.

Ze beginnen goed. Ze huilen en ze zwijgen! Zeven dagen en zeven nachten lang zitten ze bij hem op de grond. Dat was het beste wat ze deden. Want toen ze gingen spreken ging het mis. Want na die week beginnen ze hun lange toespraken te houden. Hoofdstuk 4 t/m 38 bevatten de betogen van Elifaz, Bildad, Sofar en Elihu en de reactie van Job die blijft vasthouden aan zijn onschuld.

Opmerkelijk natuurlijk dat de Bijbel deze pagina's lange toespraken heeft opgenomen terwijl het woorden van Jobs vrienden zijn waar ze later voor worden berispt. Als u gewend bent om aan tafel uit de Bijbel te lezen kan het maar zo gebeuren dat je aan tafel een deel van zo'n toespraak leest, zonder dat je beseft dat hier één van die vrienden aan het woord is. De woorden die je leest zijn dus niet woorden van God, maar woorden van één van de vrienden. Woorden die verderop in het boek Job bekritiseert zullen worden. Goed om daar bij het lezen op te letten. Wie is er aan het woord? Denkt God er zo over of één van die vrienden?

Is dan alles fout wat de vrienden zeggen? Nee, niet persé. Het is zelfs zo dat Paulus in 1 Cor. 3:19 Elifaz citeert als een woord van God als hij zegt: er staat geschreven '*Hij vangt de wijzen in hun eigen sluwheid*'. Deze zelfde woorden worden dus hier als gezaghebbend verkondigd, terwijl ze uit een toespraak van Elifaz komen waar God niet achter staat. De fout van Jobs vrienden is niet dat alles wat ze zeiden fout was, er zaten absoluut waarheden in, maar hun fout is vooral dat de woorden op het verkeerde moment zijn uitgesproken en tegen de verkeerde persoon. Jobs lijden was niet een gevolg van zijn zonden. Job lijdt onschuldig! De oorzaak-en-gevolg redenering van de vrienden wordt verworpen. Jobs lijden heeft niets te maken met eigen zonden of eigen ongeloof. De kort-door-de-bocht-antwoorden worden van tafel geveegd. En dat mag ook voor ons een waarschuwing zijn als wij geconfronteerd worden met lijden. Geen vrome dooddoeners alsjeblieft, ...zwijg en huil mee, leef mee.....meer is niet nodig.

In de Joodse en christelijke traditie heeft men vaak gezocht naar de betekenis van het boek Job. Met name in tradities waar de Bijbel vaak typologisch uitgelegd wordt. Typologie wil zeggen dat personen of gebeurtenissen in het Oude Testament als voorafschaduwingen worden gezien van Christus. Zo wordt Jozef bijvoorbeeld gezien als een type van Christus. Jozef lijdt als slaaf voor zijn volk (net als Christus), maar het doel is dat hij het redt (net als

Christus) en uiteindelijk koning wordt (net als Christus).

Joodse uitleggers hebben het lijden van Job vaak vergeleken met het schuldloze lijden van het volk Israël. Ook W. Ouweneel doet dat in zijn boek 'Het Jobslijden van Israël'. Wat Job overkomen is, is Israël overkomen, met de Holocaust als climax. De kritiek die Job van zijn vrienden krijgt zie je terug in de kritiek van de christenheid op het Joodse volk. Dat er parallellen zijn tussen Israël en Job valt in ieder geval niet te ontkennen.

Veel christelijke uitleggers daarentegen hebben Job als type van Christus gezien. Job moest zinloos lijden, Christus moest zinloos lijden. Job had met kritiek van zijn vrienden te maken, Jezus had met kritiek van de geestelijken van Zijn tijd te maken. Job moest bidden voor Zijn vrienden, Jezus bad voor degenen die Hem vervolgden. Ook die parallel valt niet te ontkennen. Het is niet ondenkbaar dat beide betekenissen dankzij de leiding van de Heilige Geest onder het Jobsverhaal liggen.

Maar om nog meer grip op de betekenis van het boek te krijgen doen we er ook goed aan om Gods antwoord aan Job te lezen. Ons tekstgedeelte van vandaag maakt daar onderdeel van uit. Gods antwoord begint in hoofdstuk 38. God begint met het tonen van Zijn grootheid in de natuur. *Waar was jij Job, toen ik de aarde grondvestte? (38:4)* Het 38^e hoofdstuk is een prachtig loflied op de door God geleide natuur en het 39^e hoofdstuk omschrijft de dierenwereld. Vooral de dieren die in het wild leven zoals berggeiten, wilde ezels en wilde stieren. Stuk voor stuk dieren die door de mens niet te bedwingen zijn. God presenteert zich als de grote Schepper en dat wil in de Bijbel niet alleen zeggen dat Hij schiep, maar ook dat Hij alles onderhoudt. En God toont al dit grote en verhevene aan Job om hem bewust te maken van eigen kleinheid en Gods grootheid. Waar was jij Job? Wie ben jij Job om deze vragen te kunnen beantwoorden. Je kunt nog geen berggeit bedwingen. Je weet niet eens hoe lang het drachtig is, laat staan dat je antwoorden weet op de vragen die nog veel moeilijker zijn. Vragen over wie de zee bedwingt, de wolken stuurt en het laat bliksemen. En als je dat al niet weet, wat weet je dan over de vragen die gaan over lijden en ziekte. Vragen over Gods aandeel en het aandeel van de boze in de gebeurtenissen. Datgene wat achter de schermen van onze werkelijkheid gebeurt is veel te groot, Job.

In feite vraagt God maar één ding aan Job: Erken mijn grootheid en vertrouw erop dat Ik de touwtjes in handen heb.

Job zwicht. Dat is het begin van hoofdstuk 40. Job erkent: *ik ben onaanzienlijk. Wat zal ik antwoorden? Ik leg mijn hand op mijn mond. Ik zeg niets meer.*

En als we nu verder lezen in hoofdstuk 40 dan gaan hier twee dieren uitgebreid omschreven worden. Je krijgt de indruk dat Gods betoog gewoon verder gaat met de beschrijving van een paar andere dieren.

Eerst wordt de behemoth (HSV) het nijlpaard (NBG/NBV) omschreven. Maar al lezend krijg je toch wel je vragen. Van het nijlpaard wordt gezegd dat het zijn staart kan rechten als een ceder. Psalm 80:11 spreekt over machtige ceders, omdat deze naaldbomen zo groot zijn. Ik vind een nijlpaard een indrukwekkend dier, maar dat geldt nu net weer niet voor z'n staart. Dat is maar een kort armetierig dingetje, dat met de beste wil van de wereld niet met een ceder kan vergeleken worden. Verder wordt het nijlpaard als onoverwinnelijk voorgesteld, maar het is bekend dat ook in de oudheid er al door mensen op nijlpaarden werd gejaagd. Het is daarom helemaal niet zo zeker dat het hier om een nijlpaard gaat. Vandaar dat de Herziene Statenvertaling het Hebreeuwse woord Behemoth gewoon heeft laten staan. Zou het hier niet over een uitgestorven dinosaurus-soort kunnen gaan? Een vraag die dan meteen oprijst is of er ten tijde van Job misschien nog dergelijke dieren hebben geleefd. Of in ieder geval, dat er nog verhalen bestaan over dergelijke dieren.

En met die vraag in ons achterhoofd zouden we ook de omschrijving van de leviathan (HSV) krokodil (NBG/NBV) kunnen lezen. Ook hier heeft de Herziene Statenvertaling ervoor gekozen om het Hebreeuwse woord leviathan te laten staan. Want ook voor de krokodil geldt dat er in vroeger tijden op gejaagd is. Het 41^e hoofdstuk beschrijft dat je met een speer, lans of pijl niets hebt in te brengen, maar het zijn juist deze wapens die wel ingezet zijn bij het vangen van een krokodil. Ook wordt van het dier gezegd dat het zich in de zee bevindt en dat is niet van toepassing op een krokodil. Verder wordt het dier omschreven met een scherp onderlijf dat een als een dorsslede door de modder glijdt. Een krokodil heeft echter een gladde onderbuik. Persoonlijk geloof ik dat ook hier gesproken wordt over een uitgestorven draak-achtig monster. Vooral ook als je leest dat het dier, als het proest, licht laat flikkeren en walmende neusgaten heeft en dat er vlammen uit zijn bek komen. Het is opmerkelijk dat verschillende oude culturen afbeeldingen vertonen van draakachtige wezens, die vuurspuwen. Kijk alleen maar eens rond in een gemiddeld chinees restaurant en je ziet ze. Zouden deze afbeeldingen misschien kunnen terug gaan op werkelijke monsters uit de oudheid.

Het is opmerkelijk dat de Leviathan ook op andere plaatsen in de Bijbel naar voren komt. O.a. in Psalm 74:14 en ook in Jesaja 27:1. Op die plaatsen is het woord Leviathan in de

NBV niet vertaald met krokodil. Het woord is blijven staan. Het is opmerkelijk dat Jesaja de leviathan omschrijft als een snelle, kronkelende slang die door God vernietigd gaat worden.

In Job 38 en 39 kom in je onder de indruk van Gods prachtige schepping, maar in Job 40 en 41 wordt ons mensen voorgehouden dat er schepsels zijn waar wij niet tegen opgewassen zijn. De behemot en de leviathan zijn machtige, onverslaanbare wezens. Waarbij met name de leviathan in de Bijbel vaker wordt voorgesteld als voorstelling van het kwaad.

Zou misschien hier dan al iets doorschemeren van Openbaring 12:9, waar de duivel, de slang van weleer als draak wordt omschreven. De duivel wiens eindbestemming de poel van vuur is (20:10).

Als dat werkelijk zo is dan klinkt hier in hoofdstuk 40 al Evangelie door. Dan vertelt het Bijbelboek Job ons over een wereld waar onnoemelijk geleden wordt. Een wereld ook waar mensen het elkaar extra zwaar kunnen maken met vrome, kort door de bocht antwoorden. Maar ook een wereld die in Gods hand is. Al die krachten in de natuur waar hoofdstuk 38 over spreekt worden door God in de hand gehouden. En al die ontembare dieren waar hoofdstuk 39 over spreekt bestaan dankzij God.

En ja, hoofdstuk 40 heeft het over bestaande dieren, maar ook dieren die symbool staan voor de machten van het kwaad. Die machten zijn realiteit. De satan is realiteit. Hij is de bron van het lijden dat Job treft. Maar feit blijft dat God de grenzen bepaalt. Satan doet Job kwaad, brengt hem lijden toe, maar mag zijn leven niet nemen.

We leven in een wereld waar het kwaad nog altijd rond gaat. De 'leviathan' is nog niet verslagen. Maar feit is dat God zijn schepping draagt. God bemoeit zich met de zee, de lucht, de sterren, de wolken, de sneeuw en de hagel. God houdt zich bezig met geiten, ezels, stieren, struisvogels, paarden, gieren. Jezus zegt zelfs dat geen musje ter aarde valt zonder Gods wil. En wat denk je, zou Hij dan jouw leven niet dragen. Die vraag komt op Job af als God zich presenteert als de grote Schepper. Geloof je, Job, dat ik het in handen heb? Durf je het aan om er op te vertrouwen dat ik God ben? Durf je het aan Job, zelfs nu je zò diep in de crisis zit? Nu alles je door de vingers glipt.

En in alle bescheidenheid mogen we die vraag ook aan onszelf stellen. Durf je het aan als je geconfronteerd wordt met een economische crisis zoals Job moest ondervinden toen al zijn bezittingen werden weg geroofd?

Durf je het aan, zelfs als je geliefden moet begraven, zoals Job moest?

Durf je het aan als je gezondheid je in de steek laat, zoals Job meemaakte?

Durf je het aan om aan God vast te houden, ook als vrienden en geloofsgenoten teleurstellen, zoals Job moest meemaken toen zijn vrienden zout in zijn wonden strooiden met hun vrome verklaringen?

Het kwaad is er.....zeker. Maar ook voor de behemot en de leviathan geldt dat God de grenzen bepaalt. Tot het moment aanbreekt dat ze eraan gaan. Dat kwaad dat jou treft, Job, en de veroorzaker van al dat kwaad gaat er aan. Daar mag je zeker van zijn. Daarvoor staat mijn Zoon Jezus garant. Hij is hier niet voor niets geweest. Zijn komst heeft alles te maken met jouw lijden. Zijn komst heeft alles te maken met het verslaan van de boze. Zijn dood aan het kruis van Golgotha heeft bewerkt dat de duivel is onttroond (Hebr. 2:14). Alles wat ooit door satan is aangericht gaat er aan. Onze zonden zijn teniet gedaan en de dood verslagen. En reken er maar op dat Ik ga rechtzetten wat hier is aangetast door de macht van het kwaad.

Ook daarvan spreekt het boek Job. Job krijgt zijn gezondheid, zijn kinderen en zijn bezittingen terug. God zegent Hem. God zet recht. Al heeft hij de eerste tien kinderen niet terug gekregen. Dat gaat later gebeuren, als de dag van het grote weerzien aanbreekt. We mogen uit het feit dat Job in dit leven al herstel meemaakt niet concluderen dat dit een garantie is voor onszelf. Als je maar gelooft komt het goed. In dit leven al. Als je maar gelooft.

Wie zo redeneert praat net als Jobs vrienden. We hebben God niet in onze broekzak. Daar past Hij nooit in. God vraagt niet of we Hem snappen. Hij vraagt of we Hem vertrouwen. Ook als we gebukt gaan onder zorgen, lijden en verdriet.

Aan het eind van boek erkent Job Gods macht. "Ik weet dat er niets buiten Uw macht ligt en geen enkel plan voor U onuitvoerbaar is.....werkelijk, ik sprak zonder enig begrip, over wonderen, te groot voor mij om te bevatten. Eerder had ik slechts over U gehoord, maar nu heb ik U met eigen ogen aanschouwd" (42:1-5).

Job buigt voor God. Zullen wij dat ook maar doen en bidden dat wij God ook mogen kennen, niet slechts van horen zeggen, maar zien met onze geloofsogen. Want deze God is het waard om in goede en slechte dagen, in voor en tegenspoed, in leven en sterven te aanbidden! Wat is Hij groot..... AMEN